בעלמא כותבין שובר כו'. וא"ת כיון דמסיק דבשטרי הלואה אימור פייסיה בעל הבית בזוזי וילכו הלקוחות אצל המוכר מ"כ מני למידק מהכא דאין כותבין שובר דאי כותבין אם כן אמאי [1][אין כותבין אני] שטרי הלואה ולכתוב שובר לאידך כדפריך הכא גבי מקח ואומר ר"י דבשטרי הלואה לא מצינן למכתב שובר משום שאם כן יפסיד כל הלוותיו שיעשה מכאן ואילך שלא יהא זכור מן השובר ואיכא נעילת דלת בפני לוין אבל בשטרי מקח וממכר אם יפסיד יפסיד ואין לנו להפסיד לזה משום חששא שמא יפסיד [2][אאמר לאחר זמן] ותימה [3][דסוף סוף] למ"ד כותבין שובר [4][מאי שנא הלוואה] ליכתוב בר מזמנא דא והלהן ושמא אנו גוחרין: **דמאן** דמסיק **ארעא בזוזי לא מיפיים.** ותימה לר"י אם יכול המוכר לדחותו בזוזי למה יניחו קרקעם אפילו היו יודעין שלא פרע לו השטר עדיין [5][אלא שיכולין] לומר שיתן לו קרקע או מעות ואם אין לו אז יחזור עליהם וקנא רפיא אם יכול לדחותו בזוזי אם לאו ונראה דמאי לסלוקי בזוזי: **בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה.** פי' בקונט' דלא גרסינן ליה ומיהו היינו יכולין לקיימו והוי אליבא [6] דמסקינן לקמן דמוקי לקמן פלוגתייהו בגרין לגרר ואפי' לא גרס הכא לא היה צריך למתקו בסנהדרין (דף כג: ושם) דקאמר והוינן בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה [7] וקי"ל דבגרין לגרר קא מיפלגי דאפי' ליתיה הכא מצינן למימר התם הוינן בה כדאשכחן בד' אחין (יבמות דף לא.) דקאמר גמרא על פסק קרוב כו' ואמרי' למאי הלכתא דאי כהן אסירא ליה ואי ערוה היא צרתה בעיא חליצה ואף על גב דליתיה בהזוק (גיטין דף עח.) על הדיא משנה [8]: [9]**ורבן** שמעון בן גמליאל סבר לה כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי. יש מקשים דנפ"ק דגיטין (דף יא. ושם) תניא א"ר אלעזר בר' יוסי לא נחלקו על שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים דאע"פ דחותמיהם עובדי כוכבים כשרים לא נחלקו אלא כו' דרשב"ג אומר אף הן כשרין אלמא ס"ל עדי מסירה כרתי ואור"י דס"ל כר' אלעזר בגיטין ולא בשטרות כי התם אמוראי דהמגרש בגיטין (דף פו: ושם) [10](ודוחק הוא דהא אף אלו קאמר דמשמע דבשאר שטרות נמי ס"ל הכי) ולריך לומר דאליבא דרבנן דפליגי עליה קאמר להו דאף אותם היה להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי: אלא

אמר להו בעלמא כותבין שובר והכא היינו טעמא דדלמא אזיל בעל חוב וטריף מיניה דלוקח ואזיל איהו וטריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליכא סוף סוף לקוחות לאו אמרי דארעא הדרי אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי אי נמי ללוקח שלא באחריות אי הכי שטרי הלואה נמי התם דזוזי מסיק אמרי פייסיה בעל חוב בזוזי הכא דארעא מסיק מידע ידעי דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפיים אמר מר חוץ מן האחריות שבו היכי כתבינן אמר רב נחמן דכתבי הכי [11]אשטרא דנן דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא כי היכי דתיקום ארעא בידיה דלוקח אמר רפרם זאת אומרת [12][ב]אחריות טעות סופר הוא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי גבי רב אשי אמר [13]אחריות לאו טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו דלא כתיב ביה אחריות ההיא איתתא דיהבה ליה זוזי לההוא גברא למיזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתיא לקמיה דרב נחמן אמר ליה [14]לתקוני שדרתיך ולא לעוותי [15]זיל זבנה מיניה שלא באחריות והדר זבנה ניהלה באחריות: **רשב"ג אומר** הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכ"א [16]מתנתו קיימת: מאי טעמא דרשב"ג אמר רב אסי נעשה כאומר לו שדה זו נתונה לך כל זמן שהשטר בידך מתקיף לה רבה אי הכי נגנב או אבד נמי אלא אמר רבה [17]באותיות נקנות במסירה קמיפלגי רשב"ג סבר אותיות נקנות במסירה ורבנן סברי אין אותיות נקנות במסירה ת"ר [18]הבא לידון בשטר ובחזקה [19]נידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר בחזקה במאי קמיפלגי כי אתא רב דימי אמר באותיות נקנות במסירה קא מיפלגי רבן

אמר להו. רב אסי לעולם אימא לך גבי מלוה שאבד שטרו שנכתוב לו שטרא אי פרע מקצת מחוב דכותבין שובר ללוה ויפרע מחוב למלוה והכא גבי מקח וממכר היינו טעמא דאין כותבין שובר למוכר כדי לכתוב שטרא מעליא ללוקח משום דזימנין דאזיל בע"מ דמוכר [20][שהוא לוקח ראשון שנאבד שטרו] וטורף הקרקע מיניה ללוקח [שני] ותבכא אינו ביד הלוקח אלא ביד המוכר ובמון כך שילך אל המוכר וילאה לו השובר שמיט ואכיל פירי כדמסיק ואזיל וקשה גזל הנאכל אבל גבי שטרי מלוה כותבין שובר ליכא למימר הכי כדמפרש לקמן ואזיל: ומקשינן **סוף לקוחות.** נאו לגבי מוכר אזלי בתמיה לגעוף על שדהו שטרף בע"מ דמוכר וילאה לו השובר ויחזיר לו קרקעו: **ג"נ.** זימנין דהוי לוקח שלא באחריות דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה [21] ולא יתוס הלוקח לחזור אצל המוכר שהרי אין עליו אחריות ויפסיד קרקעו אלא כדין: **אי הכי.** דאיכא למיחש להכי אם לכך בשטר מקח אין כותבין שובר: **בשטרי הלוואות נמי.** אמאי אמר דכותבין שובר הא איכא למיחש נמי דטריף המלוה לקוחות שלקחו מן הלוה ותבכא בידא דלקוחות ליכא אלא ביד הלוה: **ומשני הכא.** גבי הלוואות כיון דזוזי מסיק ביה מלוה אלא לא שבקי ליה לקוחות קרקע שלהם למלוה עד שילכו אצל הלוה לדעת אם פרעוהו זוזי משום דמימר אמרי לקוחות אימור פיוסי פייסיה ולא אתי למישמט ולמיכל פירי אבל הכא גבי מקח וממכר כשיבא לוקח זה לטרוף קרקע מלקוחות שלקחו מן המוכר יניחו לו הלקוחות לטרוף דאמרי לקוחות זה המוכר קרקע חייב לו לגוקח זה מתח שדהו שאבד וכל מאן דמסיק ארעא בחבריה לא מפיים בזוזי עד זמן מרובה כשילאה שלא יוכל להעמיד לו שדה והלכך מניחין לו לטרוף עכשיו ולאחר זמן הדר לגבי מרא דארעא ובמון כך שמיט ואכיל פירי והלכך אין כותבין: **היכי דאכיגן.** אאי שטרא להעיד שהשדה קנוי נידו אך שלא יגבה לא ממשעבדי ולא מבני חרי דמיישינן דלמא שטרו הראשון עדיין בידו הוא: **דפיקו ארעא בידיה.** שלא יוכל המוכר לטעון לא מכרתי לך מעולה: **אמר רפרם זאת אומרת.** ממילתיה דרב נחמן שמקשין לפרש בתוך השטר אאין בו אחריות: **אחריות.** שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם טעות ומגגת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי ופלוגתא הוא בשנים אומרין (ב"מ דף יד.) והכי מסקינן התם (שם:) דטעות סופר הוא בין בשטרי מקח בין בשטרי הלוואה: **דלא כתב ביה אחריות.** ורב נחמן לא קמתרץ שפיר: **זיל זבניה.** מן המוכר שלא באחריות וכתוב השטר בשמך ואח"כ מכור את הקרקע לאשה באחריות: **מ"ט.** חזרה מתנתו: **אמר רב אסי.** קסבר רבן שמעון בן גמליאל נעשה כאומר כו': **נגנב או שאבד נמי.** נימא דאבד שדהו ובטלה מתנתו: **רבן שמעון בן גמליאל סבר אותיות.** בין דשטרי מקח בין דמתנה נקנות למקבל מתנה וללוקח במסירת השטר כלומר אע"פ שדברים אינם נקנין כיון דכתובין בשטר נקנין עם קבלת הקלף וכיון שהחזיר לו את השטר חזרה מתנתו ופלוגתא היא בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.). ואע"פ שפירש רבינו חננאל דלית הלכתא כרשב"ג דיחיד ורבים הלכה כרבים אפילו הכי הלכתא דאותיות נקנות במסירה ואף על פי שלא כתב לו בשטר אחר קני לך הוא וכל שעבודיה דקיימא לן כרבי דס"ל אותיות נקנות במסירה בהמוכר את הספינה (שם דף עו.) דאמרינן התם במסקנא [22] אמר רב פפא הלכתא אותיות נקנות במסירה בלא שטר אחר וקאי רב אשי התם כוותיה דאמר סברא הוא כו' ולקמן בפירקין (דף קנב.) נמי אמרינן אותיות נקנות במסירה אבל אמר צריך להביא ראיה רבא אמר כו' גם שם מוכח דאביי ורבא סברי דאותיות נקנות במסירה ושם שאין דחק ר"מ וכתב שאין הלכה כמותו אלא במסירה ובשטר הבל הוא: **מ"ר הכא לידון.** כנגד המערער על שדה שבידו בשטר ובחזקה שטוען קרקע זה קניתי ממך ועדיין השטר בידי וגם יש לי עדים שאכלתי שני חזקה נדון בשטר דברי רבי. לקמן מפרש לה ואזיל ועל מקומה אפרשנה לפי פי' האמוראים: **רבן שמעון בן גמליאל אומר בחזקה.** לפי פירוש האמוראים שלפנינו יש מהם שצריך לפרש לר"ש דקאמר בחזקה ולא בשטר ויש שצריך לפרש אף בחזקה וכל שכן בשטר הלכך מה שכתוב בספרים בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה נראה דלא גרסינן ליה כו': **במאי קמיפלגי.** ומתוך כך נדע פירוש הברייתא: [23]**רבי סבר אותיות נקנות במסירה.** כדקאמר נמי רבי בהדיא בפרק המוכר את הספינה (לעיל דף עו.) שהמוכר שטר חוב לחבירו כיון שמסר לו את השטר בידו קנה החוב ונשתעבד לו לוה לזה הקונה כמו שהיה משועבד למלוה כל זמן שלא חזר ומחלו כדאמר שמואל [24](במסכת גיטין) (דף יג) וה"ק הכא לידון בשטר ובחזקה וטוען ראובן כנגד המערער שדה זו שלי היא שהרי שמעון שקנאו מלוי מסר [25]לו שטר מכירה הכתוב בשמו וקניתי השדה במסירת השטר כלילו נכתב בשמי וגם החזקתי בשדה שלא שנים נידון בשטר דברי רבי ועל ידי השטר שמסר לו הלוקח קנוי לו השדה לאותיות נקנות במסירה ולא צריך מו עדי חזקה: רבן

בידו ה"נ דחזרה מתנתו: רבנן דאמרי דמתנתו קיימת דלא חזרה קסברי אין אותיות נקנות במסירה ולא יחזיר לו המתנה כלומר השטר אינו נקנה במסירה דלא דמי כמו שמסר להחזיר לו הקרקע גופה אלא כל זמן שלא מסר והחזיר לו קרקע גופה לא חזרה מתנתו: ר"ש בן גמליאל סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר והחזיר לו השטר חזרה הקרקע לבעליו דשטר אפסדה דארעא הוא: הבא לידון בשטר ובחזקה. שאם אמר לו אחד לפני ב"ד מה אתה עושה בתוך שלי והוא דן עמו ואמר לו אתה מכרתה לי ויש לי שטר ועמדתי בה שני חזקה: נידון בשטר. שצריך לא אמרינן טעות סופר הוא. אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות נוכה מנכסים משועבדים, שלא הלוהו זה מעות אלא באחריות שעבוד נכסים והסופר טעה (כתובות קד:): דלא שדי אינש זוזי בכדי (ב"מ יד.) שטר שלא נכתב בו אחריות לאו מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והכי הוא כמו שנכתב וטורף מן המשועבדים (כתובות נא:). אחריות לאו טעות סופר הוא. ולינו נוכה מנכסים משועבדים יאלא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי ליה והסופר טעה ולא כתב בו אחריות, אלא דיקא אזלינן בתר שטר (ב"ק צה.). אותיות נקנות במסירה. המוכר שטר חוב לחבירו קנה החוב במסירת אותיות (סנהדרין לא.) אינו צריך לכתוב שטר מכירה על השטר שהוא מוכר לו, אלא משמסר לו שטר שיש לו על אחרים לגבות בו, נתחייב אלוה לפורעם לזה (קדושין מה:) דאותיות כגון שטר נקנין במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו (יבמות קסז.) ולא צריך למכתב קני לך ולא שעבודיה ולא שום שטר (לעיל עו.) אבל מסיכה איכא אלא בדבר שניפו ממון, דמסי מעך ליה זכה ביה, והכא נמי לגבי לוה ע"פ אלוהיתו מיהני ליה מסיכה כשאר מטלטלין, אבל כדי לגבות החוב צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח (לעיל עו.). הבא לידון בשטר ובחזקה. מחזיק בקרקע ואמר לו תביעו מה לך בכאן ואל"ל אתה מכרתיה לי ואנלאתיה שני חזקה ועדיין שטר מכירה בידי, נידון בשטר. על כרחו צריך להביא השטר ויבאר דבריו ואם לא מצא שטר יפסיד, דלא מהניא ליה חזקה, ואע"ג דחזקה במקום שטר קיימא, דאמרי רבנן על תלת שנין חזקה אינם בשטרי טפי לא מזדהר, אלי כיון דאמר יצאו בידי צריך לברר (סנהדרין כג:).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בחזקה וכו' וכו' אליבא דמסקנא דמוקי לקמן פלוגתייהו וכו' ואפי' לא גרסינן ליה הכא לא: (ב) בא"ד אף בחזקה כיון דקיימא לן הכא דצריך לברר:

מוסף רש"י

אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות נוכה מנכסים משועבדים, שלא הלוהו זה מעות אלא באחריות שעבוד נכסים והסופר טעה (כתובות קד:): דלא שדי אינש זוזי בכדי (ב"מ יד.) שטר שלא נכתב בו אחריות לאו מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והכי הוא כמו שנכתב וטורף מן המשועבדים (כתובות נא:). אחריות לאו טעות סופר הוא. ולינו נוכה מנכסים משועבדים יאלא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי ליה והסופר טעה ולא כתב בו אחריות, אלא דיקא אזלינן בתר שטר (ב"ק צה.). אותיות נקנות במסירה. המוכר שטר חוב לחבירו קנה החוב במסירת אותיות (סנהדרין לא.) אינו צריך לכתוב שטר מכירה על השטר שהוא מוכר לו, אלא משמסר לו שטר שיש לו על אחרים לגבות בו, נתחייב אלוה לפורעם לזה (קדושין מה:) דאותיות כגון שטר נקנין במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו (יבמות קסז.) ולא צריך למכתב קני לך ולא שעבודיה ולא שום שטר (לעיל עו.) אבל מסיכה איכא אלא בדבר שניפו ממון, דמסי מעך ליה זכה ביה, והכא נמי לגבי לוה ע"פ אלוהיתו מיהני ליה מסיכה כשאר מטלטלין, אבל כדי לגבות החוב צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח (לעיל עו.). הבא לידון בשטר ובחזקה. מחזיק בקרקע ואמר לו תביעו מה לך בכאן ואל"ל אתה מכרתיה לי ואנלאתיה שני חזקה ועדיין שטר מכירה בידי, נידון בשטר. על כרחו צריך להביא השטר ויבאר דבריו ואם לא מצא שטר יפסיד, דלא מהניא ליה חזקה, ואע"ג דחזקה במקום שטר קיימא, דאמרי רבנן על תלת שנין חזקה אינם בשטרי טפי לא מזדהר, אלי כיון דאמר יצאו בידי צריך לברר (סנהדרין כג:).

רבינו גרשום

ולא מצי לוקח למטרף עוד אפי' אי כתבי ליה אחריות: אמר להו רב אשי מהא לא תפשוט דאין כותבין שובר אלא בעלמא גבי הלוואה כותבין שובר והכא היינו טעמא דלא כתבי למוכר כל שטרי כו' דאי כתבי ליה להאי לוקח האי שטר שני באחריות כי טריף יתיה בעל חוב דראובן אזיל איהו וטריף לקוחות דבתריה בהאי שטר דכתב בו אחריות והדר קאמר ליה לבעל חוב שוף לי פורתא והדר טירפן ואזיל איהו וטריף לקוחות אחרייני בשטרא קמא דאע"ג דכתבינן ליה למוכר שובר כל שטרי דיפקון כו' מ"מ ההוא שובר גבי לקוחות ליכא אלא גבי מוכר איתיה להכי מצי טריף ללקוחות. ומקשינן אע"ג דליתא לשובר גבי לקוחות סוף סוף כי טריף האי ללקוחות לאו לגבי מריה דארעא דזבן להו הדרי בשביל זה שטרפן ומראה להן השובר דשלא כדין טרפן: אין ודאי כיון דאיכא שובר גבי מוכר יחזיר הקרקע למריה בעל כרחו אבל איכא למיחש דאדהכי והכי דהדרי לקוחות למריה ארעא בין כך ובין כך שמיט האי פירי דהנהו קרקע דטריף ואכיל להו ונקשה גזל הנאכל להחזיר אי נמי דהני לקוחות שניים שטריף מינייהו שלא באחריות קנו דלא מצי הדרי למריה דארעא והוו אבדון שלא כדין הלכך לא כתבי אחריות בשטר שני דלוקח דאע"ג דכתב שובר למוכר דנפיק מיניה חורבה כדאמרן דשמיט פירי או לוקח שלא באחריות אבל בעלמא בשטרי הלואה כותבין שובר. ומקשי' אי הכי כדאמקמת דכיון דליתיה שובר הלואה נמי אמאי כותבין שובר וניחוש נמי דאי שבקינן לשטר גבי מלוה טריף ביה לקוחות ושמיט ואכיל פירי או טריף לקוחות שלא באחריות ליכא למיחש להכי התם גבי מלוה דזוזי מסיק ביה בלוה אמרי הני לבעל חוב כדבעי למטרפינהו ליה זוזי חייב לך ולא קרקע שמא כבר פייסך בעל חוב שלך בזוזי וכתבת לו שובר ושטר חוב זה פסול הוא ואזלי ובדקי במילתא. אבל הכא גבי מקח וממכר דלוקח בשביל ארעא מסיק ויהיב זוזי ומאן דידעי דמוכר לא שייר לעצמו קרקע מידע ידעי נמי דמי שקונה קרקע לא מיפיים בזוזי ולא פייסו מוכר בזוזי ולא אחו למיבדק מן מוכר ואבדין קרקע שלהם שלא כדין הלכך לא כתבינן להו אחריות בהאי שטר שני דחוקי ארעא בידיה דלוקח כדי שלא יהא מוכר יכול למימר לו לא מכרתיה לך מעולם: זאת אומרת. מדכתבינן הכי שטרא דנן כו' שמעי' מיניה דאחריות טעות סופר הוא. שאם בא לפנינו שטר שאין כתוב בו אחריות אפי' הכי גבו ממשעבדי דאמרי' סופר שכח ולא כתבו מהכא דייקינן הכי טעמא דכתב ליה הכי שטרא דנן כו' הא לא כתב ליה הכי אע"ג דליתא ביה אחריות גבי דאמרינן סופר טעה שהיה לו לכותבו ואע"פ שלא כתב דיינינן ליה כמו שיש בו אחריות: רב אשי אמר. לעולם אחריות

רבינו גרשום (המשך)

לא אמרינן טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו לא דכתבי ליה שטרא דנן אלא דלא כתבי ביה אחריות ממש ולא מצי גבי ביה: זיל זבנה מיניה שלא באחריות. כמו שהתנייתה עם המוכר. והדר זבנה ניהלה את באחריות דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי: מאי טעמא דרשב"ג כו': אי הכי נגנב או שאבד השטר. דאינו

מסורת הש"ס

א) [ב"מ יד. ושם], ב) [מתוס' נח. ד"ה נמי], ג) קדושין מב: וש"נ], ד) לעיל עו. וש"נ, ה) סנהדרין כג:, ו) רש"ל, ז) [ב"מ יד.], ח) [דף עז. ושם איתא אמר אמימר], ט) [שיך לאמר הכא], י) [ל"ל לעיל קמז:], כ) בס"ה: לי, ל) רש"ל, מ) רש"ל. וגי' רש"ל פעם אחרת, נ) רש"ל, ס) רש"ל, ע) גי' רש"ל רש"ל, פ) [עי' בתוס' יבמות לא. ד"ה למאי הלכתא הניחו זה בתימה], צ) [זה שיך לדף קנ.], ק) רש"ל. ורש"ל מ"ז,

ר) [ב"מ יד. וש"נ], ש) [מתוס' נח. ד"ה נמי], ת) [ב"מ יד.], א) לעיל עו. וש"נ, ב) סנהדרין כג:, ג) רש"ל, ד) [ב"מ יד.], ה) [דף עז. ושם איתא אמר אמימר], ו) [שיך לאמר הכא], ז) [ל"ל לעיל קמז:], ח) בס"ה: לי, ט) רש"ל, י) רש"ל. וגי' רש"ל פעם אחרת, כ) רש"ל, ל) רש"ל, מ) רש"ל, נ) גי' רש"ל רש"ל, ס) [עי' בתוס' יבמות לא. ד"ה למאי הלכתא הניחו זה בתימה], ע) [זה שיך לדף קנ.], פ) רש"ל. ורש"ל מ"ז,

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה. והלכך צריך עדי חזקה כיון דפ"ל אידך לך חזק וקני ויש לו עדים שהחזיק בה קנה דקרקע נקנית בכסף או בשטר מכירה ומתנה או בחזקה [קדושין כו.] והכי קאמר רשב"ג נדון בחזקה ולא בשטר: **א"ל אביי.** לרב דימי: **א"כ פלוגתא.** דברין דלמר שאמר רבה למעלה [קסט:] לרבן שמעון אותיות נקנות במסירה ואתה אומר לרבן שמעון אין אותיות נקנות במסירה: **א"ל.** רב דימי לאביי ותפלוג כלומר איני חושש: **א"ל א"כ קשיא דר"ש בן גמליאל כו'.** הבא על כרחך הוזקקנו לפרש הברייתא דלעיל כדמר: **אלא אמר אביי.** מאי[ב] שטר דפליגי ביה רבי ורבן שמעון [ג] לא בשטר הכתוב בשם אחר ומסרו לזה פליגי הבא בין לרבי בין לרבן שמעון אותיות נקנות במסירה כדאמרי' לרבי בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.) ולרבן שמעון לעיל בשמעתין דאמר אלא בשטר מכירה שכתב בו מוכר לנוקח זה כדין קרקע הנקנית בשטר פליגי וכגון שנמצא אחד מהעדים קרוב כו': **רבי סבר כרבי אלעזר.** דאמר בגיטין בפרק המגרש (דף פו.) אין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם דעדי מסירה גורמין לכריתות גט ונמצא גט כשר בכתיבה אלא עדים אלא שיהא מוסרו לאשתו להתגרש בפני עדים דהא כתיב[ד] וכתב לה בכתיבה לאוד אלא אחימה מיירי ומיהו עדים בעינן שיראו שתגרשה וה"ג כאילו אין עדים בשטר דמי הלכך נדון בשטר אלא עדי חזקה אלא שיבא עדים שיכתב בו ונמסר לו בפניהם שהשדה נקנה לו בשטר אע"פ שאין בו עדים: **ורבן שמעון בן גמליאל.** אומר בחזקה הוא קונה אי א"ל לך חזק וקני שהשטר אלא עדים אינו קונה כר"מ[ה] דעדי חתימה עיקר דהאי דכתיב וכתב אחתימת עדים קפיד קרא: **מודה ר' אלעזר כו'.** דדוקא גט שאין בו עדים כשר דלעדי מסירה קפיד רחמנא ומיהו אם חתמו שקר אז עדים בפסולים בתוך הגט הרי הוא פסול: **אלא אמר רבינא הכל מודים.** רבי ורשב"ג מודים שאם מזייף מתוכו שהוא פסול כדר' אבא דמודה ר' אלעזר כו': **ואיבעית אימא במודה.** מערער שכתבו לשטר שניד זה פליגי וקאמר מערער אל[ו] מכרתיו לך וממני נפל השטר ומצאתו: **אין צריך לקיימו.** דאלא דמי לשאר דיינים שהפה שאסר הוא הפה שהתיר שאפילו אם היה זה מערער ואומר לא כתבתיו לא היה לנו לחשוד את זה הלוקח בכך שלא נחשדו ישראל לעשות שטרות מזוייפים אלא שהחמירו חכמים להעמיד קיום היכא דמערערי עליה הלכך כי אמר כתבתיו נהמניה למי שהשטר בידו: **צריך לקיימו.** והכי קאמר רבן שמעון נדון בחזקה ולא בשטר שהשטר אינו מועיל לו כל זמן שלא נתקיים ע"י אחרים אע"פ שזה המערער מודה שכתבו דאיהו אמר כתבתי וקאמר נמי לא מסרתיו לו: **והא איפכא שמעינן להו.** בפרק שניים אוחזין [נ"מ ז.] דתניא שניים אדוקין בשטר כו': **יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי.** וגובה ליה מלוה כוליה וכדמפרשינן טעמא לקמן: **והוינן בה.** הכי קאמרינן בפ' שניים אוחזין [שם] אמר מר יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי וגובה לו מלוה כוליה בתמיה ולית ליה לרבי כו' יאלוקו וה"נ יגבה אלי חוב הכתוב בשטר ולא יותר: **א"ר נחמן במקוייס.** בהנפק כולי עלמא לא פליגי דפלגי בין שניהם כדין משנתנו דשניים אוחזין: **אי מקייס ליה פליג.** כלומר אז יש ממש בדבריו ויגבה[ג] מהם אלי חוב שבשטר ואילך פלגא יפסיד בשביל תפיסת הלוה שאדוק עמו בשטר: **אלא הכא בלברר קא מיפלגי.** אלם שטושן למערער שני מיני חזקות יש לי אחת שיש בידי עדיין שטר מכירה שעשית לי על זה השדה ועוד שיש לי עדי חזקת אלא שניים שניים וקאמר רבי נדון בשטר שאריך לברר ולאמת את דבריו ולהבינה את השטר כמו שטען ועדי חזקה בלא שטר לא יועיל לו כאן מאחר שזה עומד ומערער לא מסרתי לך שטר מעולם ולא מכרתי לך ושלא כדין החזקת והלה טוען שטר יש עדיין בידי ואילו לא טען כך היה די לו בעדי חזקה כדאמר בחזקת הבתים (לעיל כט.) דעד תלת שנין מזדהר ליתיש בשטריה טפי לא מזדהר ורבן שמעון סבר נדון אף בחזקה בלבה כאילו בא לידון בחזקה גבדה בלא שטר וכל שכן שאם הביא שטר מכירה לא בעי תו עדי חזקה דאין לאדם צריך לברר ריבוי טענות שטען שאין לריכים לו וכי היכי דאילו טען מעיקרא אבד שטרי ויש לי חזקה שלא שניים די לי בכך כי טען נמי יש לי שטר עם החזקה די לו בחזקה בלא שטר: **תבעיה לדינא.** ר' חייא לרבי אבא: **אטו לא מהימנינא.** לומר פרעתי אפי' בלא עדים: **והא קיי"ל.** בפרק שבועת הדיינין[ה]: **כשמעתך.** דאמרת משמיה דרב צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו. ומיהו אי אמו הני סהדי ואמרי לא היו דברים מעולם הא אמר רבא בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מא.): כל מילתא דלא רמיא עליה דאינים וכו' והלכתא כרבא ונשבע הלוה שפרעו ופטור: **א"ל.** ר' אבא: **והאמר רב גידל אמר רב הלכה כרשב"ג.** שאמר נדון אף בחזקה לבדה דכיון דלא היה צריך לטעון שטר יש בידי מאחר שאכלה שני חזקה אין צריך לברר את דבריו שהרבה לטעון מה שאין צריך ואנא נמי כיון דבלא עדים מהימנינא איני צריך לברר ולהבינה עדים שאמרתי: **ואף רבי לא אמר אלא לברר.** כלומר מן הדין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שאף רבי לא נחלק אלא משום דסבירא ליה דצריך לברר את דבריו אחרי שטען יש לי שטר ורבי מודה שאם לא טען אלא היה צריך אלא חזקה לבדה וכיון דלא הוא פלוגתייהו אלא כדי לברר נראין דברי רבן שמעון בן גמליאל שאין לו להפסיד בשביל שפת יתר: אמר

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה ורבי סבר אותיות נקנות במסירה אמר ליה אביי א"כ פלוגתא לדמר אמר ליה ותפלוג[ו] אמר ליה הכי קאמינא לך מתניתא לא מיתרצא אלא כדמתרצא מר ואם כן קשיא דרבן שמעון בן גמליאל אדרשב"ג אלא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שנמצא אחד מהן קרוב או פסול ובפלוגתא דר' מאיר ור' אלעזר קא מיפלגי רבי סבר לה כרבי אלעזר דאמר[ז] אעדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה[ח] כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי והא[ט] אמר רבי אבא[י] מודה היה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול אלא אמר רבי אבינא הכל מודים שאם כתוב בו[יא] הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מזוייפת שהוא פסול כדרבי אבא לא נחלקו אלא בשטר שאין עליו עדים כלל דרבי סבר לה כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי ואיבעית אימא במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו קא מיפלגי דרבי סבר[יב] מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ורבן שמעון בן גמליאל סבר צריך לקיימו והא איפכא שמעינן להו דתניא[יג] שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך[יד] יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו והוינן בה ולית ליה לרבי הא דתנן[טו] שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו ואמר רבא אמר רב נחמן במקויים דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו כי פליגי בשאינו מקויים רבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו[טז] ואי מקיים ליה גבי פלגא ואי לא חספא בעלמא הוא ורבן שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ויחלוקו איפוך ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך אלא הכא בלברר קמיפלגי כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי יצחק נפחא אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני אמר ליה רבי יצחק יבואו פלוני ופלוני ויעידו אמר ליה אי לא אתו לא מהימנינא והא קיימא לן[יז] המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים אמר ליה אנא בההיא כשמעתא דמר סבירא לי דאמר רבי אבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב[יח] האומר לחבירו פרעתיך בפני פלוני ופלוני צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו [יט][א"ל] והא אמר רב גידל אמר רב[כ] הלכה כדברי רבן שמעון בן גמליאל ואף רבי לא אמר

מתוכו רבי האי גוונא נמי בשטרי מקח במזריף מתוכו בקרוב או פסול לא פליגי. אלא בדר' אבינא פליגי דאמר ר' אבינא הכל מודים. ר' ורשב"ג שאם אמרו בית דין או כתבו הוזקקנו לעדות של עדות ונמצאת עדותן מזוייפת ונמצא אחד קרוב או פסול היינו מזוייף מתוכה ואם בא לידון באותו שטר אין מועיל לו כלום עדי מסירה ועל מה נחלקו בשאין עליו עדים כלל דהתוא לא הוי מזוייף מתוכו רשב"ג סבר עדי חתימה כרתי וכיון דאין עליו עדים ידון בחזקה בלבד: ואיבעית אימא במודה בשטר כו' רבי סבר. כיון שמודה זה התובע בשטר שהוא כתבו לו אין צריכין לקיימו לא בחותמיו ולא להבא עדי חזקה. ורשב"ג סבר אע"פ שמודה שכתבו לו צריך לזה לקיימו להבא עדי חזקה ואם לא יכול לומר לו זה שמודה בשטר שטר אמנה הוא או שטר פסול. הלכך קאמר רבן שמעון בן גמליאל נדון בחזקה ולא בשטר: ולזה אמר שלך הוא. ברור ששלך היה שכתבתי לך ופרעתי לך והחזרת לי ונפל ממני: יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי. כלומר יביא עדים שמכירתן חתימת ידי עדים וכשר וגובה הכל להכי צריך לקיימו לדברי רבי לפי שהורע כחו שנפל: רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו. הואיל דשניהן אדוקין בו האי ממון המוטל בספק ויחלוקו יפרע לו הלוה החצי בלבד: והוינן בה לרבי אמאי לא יהא דין השטר זה כדין שנים שאדוקין בטלית שלדברי הכל יחלוקו: אלא במקויים השטר

מסורת הש"ס

ה) [ניעון ע: וש"נ], ו) [שם כח: וש"נ], ז) שם יב., ד) כלל הכ"י ליתא בגיטין כו. דק"ס, ח) [עיי' קנב. מ"מ דף ז. ענ: כתובות דף יט. [שבת עח:], ט) ב"מ ז., ז) שם ב., י) שבועות מא: [כתיבות יח. ער' קדושין מג:], ע) רש"ל, יא) נ"מ הלכה כרבי ואף רבי, כ) נס"ל: הא', ל) [דברים כד], מ) [ניעון כח:], נ) [נ"ל מקרמין], ס) [שבועות מא:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותפלוג (אמר ליה הכי קאמינא כו' קשיא) תא"מ וי"ב נ' רשב"ס א"ל א"כ קשיא כו': (ב) רשב"ם ד"ה אלא ומו' וכנן שמעון ב"ג לאו כו' לרשב"ג אותיות כו' שבתב מוכר כל"ל ותיבת בו נמחק: (ג) ד"ה מי מקיים כו' יגבה ממנו חלי חוב:

מוסף רש"י

עדי מסירה כרתי. דאמר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים נוסה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם, שמא ימותו עדי מסירה או יבלו למדינת הים, אלמא עדי מסירה עיקר (כתובות צד:) ואין צריך לחתום בגט, וכי כתב קרא ותכתב אחתימת גט קאי ולא אחתימת ידי עדים (גיטין מ: וכנ"ל שם כא:) כדתי, מצי ליה ספר כריתות (קדושין חח:). עדי חתימה כרתי. דכי כתיב וכתב דקרא אחתימת עדים שהיא עיקר (שם כא:). במזויף מתוכו. שחתם עליו קרוב או פסול או אלא לשמה (שם ד:) דאע"ג דאמר ר"ל גט שאין עליו עדים כשר, דוקא אין עליו עדים אבל יש בו עדים פסולין פסול מדרבנן, דילמא קאתי למימרה בפסייהו ומקמך עליהו (שם יב.). מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. לוה שהלה בשטר שכתבו ועל פיו נתמנו העדים, אין המלוה צריך לקיימו לעדים המתומים בו, שאין הלוה שוב נתמן לומר פרעתיי, אלא אמרינן הבאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דמכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר, וכי אמר פרעתיי לא מהימן, שהרי בידי המלוה הוא (כתובות יט:) מאחר שהלוה מודה ששטר מיב שהוציא עליו שטר אמת הוא, אין המלוה צריך לחזר אחר העדים שהתומים בו ולהעיד על חתימתן ולקיימו (ב"מ עב:) דכיון שמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאילו קיימוהו תומיו ונגבה כל זמן שמוציאו (שבת עח:) דקסם שטרות הרי הם כשרים ובשטרות לא נימא הפה שאסר הפה שהתיר לפפלו (לעיל קנד:). צריך לקיימו. אע"פ שהלוה מודה ליה שכתב שטר זה ולוה לי מעות, צריך המלוה לקיימו בחותמיו, ואפילו השטר בידו נאמן הלוה לומר פרעתיך, דכל זמן שאינו מקויים מאן קמשוי ליה שטרא לוה שמודה לו שכתבו, הא אמר דפריע, אבל משהשטר מיוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי (ב"ח ד. וכנ"ל שבת עח:). שנים אדוקין בשטר. המלוה והלוה (ב"מ ד:). שלך הוא ופרעתיו לך. והמותר רבי אבינא נמי בשטרי מקח במזריף מתוכו בקרוב או פסול לא פליגי. אלא בדר' אבינא הכל מודים. הרי הוא בחזקתו (שם). וגבי ליה מלוה כוליה. כתמיה (שם). שכתוב בו הנפק שיצא כבר בנ"ד והעידו עדים על חתימת ידן וכותבין הדיינין בו שטרא דבן נפק קדמתא ואפסידו פלוני ופלוני על תתימת ידייהו ואפסיבוהו וקיימיתו כלומר (שם). דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו. דמי אמרינן דיתקיים השטר בחותמיו לא נמצאי מלוה כולו קאמר אלא לגמגי פגיה, ופלוגתייהו כשאינו מקויים, דכל זמן שאינו מקויים מאן קמשוי ליה שטרא לוה שמודה לו שכתבו הא אמר דפריע, אבל משהשטר מיוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי, הלכך זה שנתנה מוחזקים אי מקיים ליה מלוה בעדות ומשוי ליה שטר מעליא אין הלוה נאמן כאמירתו אלא על ידי חזקה זה שאדוק בו והרי הוא כשאר מלוה ופלגא. ואי לא חספא בעלמא הוא. שאפילו טלו ביד המלוה נאמן הלוה לומר פרעתי (שם).

עין משפט נר מצוה

צב א מיי' פ"ש מהל' גירושין הל' טו וסי"ד הל' ג סמג עשין לד וסי' נ טוש"ע מ"מ סי' כא סעיף ז טוש"ע מה"ש סי' קל סעי' ו וסי' קנב סעיף ח:

צג ב מיי' שם פ"ש הל' י וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' נא סעיף ג וסעיף ז טוש"ע מה"ש סי' קל סעיף י:

צד ג מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' סה סעיף טו:

צה ד מיי' פי"ט מהל' טוען ונטען הל' ז סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קלח סעיף ח:

צו ה מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' סה סעיף טו:

צז ו מיי' פי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ע סעיף ח:

צח ז מיי' פי"ו מהל' טוען ונטען הל' ה ועיין בהגהות ומגיד משנה סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' ע סעיף ב:

רבינו גרשום

להראות השטר ואם לא הראה השטר אלא עדי חזקה חיישינן דשמא החזיר לו השטר וחזרה מכירתו: אימא אף בחזקה. כלומר דשטר הוי עיקר ואם אין לו שטר אלא חזקה מועיל לו: רבי סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר לו הלה את השטר קנה להכי אמר נדון בשטר דהיינו עיקר קנייה: ורשב"ג סבר אין אותיות נקנות במסירה. אא"כ החזיק נמי הקרקע להכי אמר אף בחזקה: ואמר לי' אביי. לרב דימי את מוקים פלוגתייהו איפוך במאי דאוקי רבה. לרבה קרי אביי מר. א"כ פליג אדמר: אמר ליה ותפלוג. ומה בכך אנא אמינא טעמא דידי והוא אמר טעמא דידיה: אמר ליה אביי אם כן קשיא דרשב"ג אדרשב"ג. דהכא אמר איפכא כדאמר לעיל לטעמא דרב דימי: אלא אמר אביי. לא קשיא הכא אמאי אמר רשב"ג אין אותיות נקנות במסירה כגון שנמצא אחד מן העדים שבשטר קרוב או פסול. וריבי דאמר נדון בשטר סבר לה כר' אלעזר דאמר לענין גט עדי מסירה כרתי. כלומר אותן שמוסר לה הגט בפניהם היינו עיקר כריתות וה"נ קא סבר דאע"ג דעדי השטר אחד קרוב או פסול נידון בשטר בעדי מסירה שאם יש לו עדים שמסר לו את השטר שכתב לו מכירה בפניהם מועיל לו השטר: ורשב"ג סבר כר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי. היינו עיקר כריתות הלכך קסבר כיון דעדי חתימה דהאי שטר פסול נידון בחזקה ולא בשטר: והאמר רבא. התם במס' גיטין מודה ר' אלעזר בגט מזוייף מתוכו. שאחד מן העדים קרוב או פסול פסול הגט ולא מועיל עדי מסירה. ועל מה נחלקו כגון על אותן ג' גיטין כגון כתב הגט ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש זמן ואין בו אלא עד אחד לא תינשא ואם נשאת הולד כשר דההוא לאו מזוייף

כולי עלמא לא פליגי דגובה המלוה פלגא דהיינו כ"א שבע שאין לו פחות מחציו ויחלוקו: רבי סבר אע"פ שמודה הלוה בשטר שכתבו צריך לקיימו: אלא המקויים השטר ורשב"ג סבר הואיל דאדוק בחצי יחלוקו. אלמא דאיפכא שמעינן להו ולא מצית מוקמת דבהכי פליגי: אלא הכא בלברר קמיפלגי. קס"ד השתא דתרייהו סברי דחזקה עיקר והאי דקאמר נדון בשטר לא משום דצריך אלא קסבר הואיל ושנן לפני בית דין דיש לו שני כחות חזקה ושטר צריך לברר טענתו שיש לו שטר להכי קאמר נדון בשטר עם החזקה. ורשב"ג סבר אין צריך לברר אלא בחזקה בלבד: מאי לברר. כי הא דרב יצחק בריה דרב יוסף הוה מסיק זוזי כו': אמר ליה. ר' אבא לר' יצחק נפחא: והא אמר רב גידל אמר רב

אלא לברר. פירש רבינו תם לברר אמיתת הדברים ולהעמיד על האמת ואם ימצאו ויאמרו לא ראינו מעולם מיחייב אבל אם לא ימצאם לא אבד בכך שאין סברא שהיה מחייבו בשלם על זה אם לא יוכל למצאן כי מה דין הוא זה שיפסיד בחנם אם לא יוכל לאמת דבריו שלא היה צריך לטעון ועוד דהכי משמע אגא נמי לברר קאמינא ולא לחייב שאם היה מחייבו (ג) לברר מה תשובה היא זו אגא נמי לברר מכל מקום היה מחייבו ואדרבה מה שמזכיר לברר אינו כי אם קושיא על טעמו כמו שפירש רש"ש ואף רבי לא אמר אגא לברר הלכך לא מסתבר טעמא לחייבו משום הכי ובשבועות פרק שבועת הדיינים (דף מא:) דקאמר אתו פלוני ופלוני ואמרו לא היו דברים מעולם ואמר רבא כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש אמר ולאו אדעתיה תימה דאמר הכא צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו וי"ל דרבא כרשב"ג ס"ל כדפסיק רב ה)(פפא) ס"ג אפי' ה)[לרבי] וכדפי' ר"ת דמפרש הכא אם לא ביירר לא הפסיד דיש לו לברר כל מה שיוכל ומ"מ אי לא משכח להו או אומרים להד"מ י"ל דלא מפסיד אבל תימה ברשב"ש הביאה על זה שצריך שיבאו פלוני ופלוני ויעידו משמע שרוצה להעמידה כרבי אפילו לפי' שלו (ד) ושמא היה רוצה לומר דגרע היכא דלא הביאם מהיכא דאייתינהו ואמרו להד"מ ולא הבנתי כלל ויש מישבים דבריו אלבא דרבן שמעון בן גמליאל וסובר שהלכה כוותיה ואפי' למ"ד התם הוחזק כפרן אפי שפיר כרבן שמעון בן גמליאל די"ל דלא אמר ר"ש בן גמליאל אלא דא"ל להביא: **אין הלכה לא בר' יהודה בו'.** פירש רשב"ש דאמר עדים מקרעים את השטר דהכי משמע יהליף אפילו בעדים וכן הוא לפי המסקנא דשמיע ליה ברייתא ולא הדר דאיהו מכשר בעדים ואיהו מצריך ב"ד אבל רב נחמן לא היה סובר מאי הא דקאמר לרב הונא אי שמיע ליה כו' הוה הדר ביה ממה שהיה אומר אין הלכה כר' יהודה מי אליבא דמתני' דמשמע נמי בעדים ואפ"ה פליג עליה ות"ת במשנה לא תני עדים בהדיא מ"מ איהו ס"ל דעדים קאמר ופליג עליה דתנא הוא ופליג ונראה לר"י דרב נחמן סבר לה למילתיה דרב הכי אין הלכה כרבי יהודה דאמר יהליף וכותבין ליה מזמן שני דס"ל דרבי יהודה מזמן שני קאמר מדלא פירש במשנה וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון וממאי דהדר ליה ר' יוסי וכן יפה לו ולא יגרע כחו של זה משמע (ה) דר' יהודה מזמן שני קאמר דאי מזמן ראשון מה הורעת כח איכא והשתא קאמר שפיר אי הוה שמיע ליה הא דתניא עדים מקרעין לו את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ממאי דמצריך ב"ד כדי לכתוב מזמן ראשון ולא הוה פליג אברייתא דהכי שכל עצמו לא בא אלא לאפוקי (ו) ממה שהיה סבור אר' יהודה לא היה מכשיר מזמן ראשון בלבד כלל אפי' בב"ד מדלא קאמר ליה במתניתין וכא רב לומר שאעפ"פ שבעדים י"ל שאין להכשיר מזמן ראשון בב"ד מיהא לאו להכשיר ואי הוה ידע דר' יהודה הוה מכשיר אפי' בעדים מזמן ראשון לא הוה פליג עליה ותימה לעניל (דף קסח.) בגמחק כותבין לו מזמן ראשון כן פירש רשב"ש התם וביום פלוני דקאמר התם היינו שהיה כתוב (ז) זמן ביום פלוני והכי משמע קצת מדבעי ב"ד ואמאי לא כותבין הכא מזמן ראשון כי התם לרבי יהודה אליבא דרב דהוה ס"ד דמזמן שני כותבין לר' יהודה ומצינו למימר דרב נחמן ס"ל דרב הוה מוקי לה ההיא דנמחק בכתיבת זמן ראשון אליבא דנפשיה ואליבא דר' יהודה מזמן שני דמגופה דההיא משנה לא מוכחא לר' יהודה אי מזמן ראשון אי מזמן שני אף על גב דמלרבי בית דין איכא למימר מזמן שני דאפי' מזמן שאין לעדים לכתוב שלא מדעת לוה ואפילו אותם עדים שעשאוהו אין רשאין לעשות אחר שכיון שעשו שליחותן אין חוזרין ועושין שליחותן דומיא דגט שאם לוה לכתוב גט ונתן לשלוחו שנעשה שליח להולכה וכתבו ונתנו לו ונמחק או אבד שאין יכולין לעשות אחר כדמוכח בפרק המקבל (גיטין דף סג:) ואע"פ שיש לחת חילוק שבדין (ח) שבגט לא יעשו גט שני דבעינן שיאמר לסופר כתוב ולעדים לחתום ומן השני לא אמר להם כלום אבל הכא בלא כוי יכול להיות כשר שאינו אלא לראיה לגלות שנשתעבדו נכסיו על ידי השטר הראשון ואחרי שנשתעבדו לא יפקע השעבוד ומ"מ אע"פ שאין דומה לגמרי לגט מוכל לומר שאין להם לכתוב עליו שעבוד אבל מדעת כיון שנאבד מן המלוה אותו שכתבו ונתנו לו על פי לוה אין רשאין לעשות אחר כ"ש עדים אחרים שזה השטר מזיק לו אפילו לא יכפור כלום אע"פ שגם אם לא נכתב היה גובה מלקוחות שלקחו אחר שנמחק הראשון כאילו היה קיים כיון דאית ליה קלא להאי מלוה כדמשמע בחזקת הבתים (לעיל דף מג.) אי לא משום דמאן דיזיף בלעגא יזיף היתה מלוה על פה גובה מן הלקוחות אף על גב דמני לאטעויינהו ללקוחות ולומר להן בשעת מכר פרעתי ושטרא ליכא לאפוקי עלייהו מ"מ מזיק השטר השני אלוה שאם יפרע לו ואין לו שטר אין לו לדאוג כלום ואם יש שטר זימנין דמשתמיט ולא יהיב ליה ואמר יהיבנא לך למחר או ליומא אוחרא והדר גבי זימנא אחריתי ועוד יש לומר דרב נחמן ס"ל דמודה רב היכא דנמחק שעושין לו בית דין שטר אחר מזמן ראשון משום דהתם אין לחוש אם זה דומה למוקדם כיון שבית דין בעצמם כותבין אותו דבית דין אליבי לאפקועי ממונא ולא יבא לחתום בשטר מוקדם על ידי שנכשיר זה אבל הכא כותבין ליה עדים הלכך אין להם כח לחתום מזמן ראשון שדומה למוקדם שלא יבאו לחתום בשטרי מוקדמין ועוד יש לומר דגבי נמחק אין דומה כל כך למוקדם מאחר שזהו שטר ראשון אלא שמעתיקין אותו אבל הכא שטר אחר אבל שהיו כותבין בו זמן ראשון היה דומה למוקדם וקצת היה משמע דבנמחק נמי (ט) זמן שני והכי משמע ליישב קצת דקאמר הוליא שטר מחוק ביום פלוני ומיהו הוה קשה ליפוכא לרב דאמר זמן ראשון ולר' יהודה דבסמוך דאמר אפילו בעדים מזמן ראשון ואין לומר שבנמחק אין ראוי כל כך זמן ראשון (י) שאינו מדעת שניהם כי כמו שפירש ר"י וכדינו שמואל נראה עיקר מדע דהא בהגוזל קמא (ב"ק דף לח:) גבי שורף שטרות אי לאיכא סהדי כו' ומשמע שאז לא יפסיד כלום ועוד תימה דלעיל בנמחק בעי ב"ד לכ"ע והכא קאמר ר' יהודה עדים ומזה אומר ר"י דהכא דכתיבי מדעת שניהם לא בעו אלא עדים אבל בנמחק כותבין שלא בפני הלוה וכיון שמזיק לו נראה (כ) אין לעדים לעשותו שלא מדעתו: אלא

אמר אאלא לברר א"ל אגא נמי בלברר קאמינא: **מתני'** מי שפרע מקצת חובו ר' יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב שובר אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן העכברים אמר לו רבי יוסי כך יפה לו ולא ירע כחו של זה: **גמ'** אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא גב"ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון אמר ליה רב נחמן לרב הונא ואמרי לה רב ירמיה בר אבא לרב הונא אי שמיעא ליה לרב הא [ברייתא] דתניא עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ביה אמר ליה שמיע ליה ולא הדר ביה

בשלמא אמר ליה אגא נמי לברר קאמינא. כלומר כרבי אבירא לי ואם לא ביירר דבריו הפסיד וכן פירש רבינו זקני מ"כ בפרק זה בורר אליבא דרבי אבירא לברר ואם לא הביא שטר הפסיד. ויש לשון אחר ואין בו ממש. ואע"פ שהלכה כרבי מחבירו בהא הלכתא כרבן שמעון שאין צריך לברר כדאמר רב גידל אמר רב:

מתני' מי שפרע מקצת חובו. במלוה בשטר מירי ואיכא למיחש פן יחזור המלוה ויתבע כל חובו: **רבי יהודה אומר יחליף.** יקרע אותו השטר ויכתוב לו שטר אחר לפי חשבון הנשאר מזמן ראשון כדמפרש בגמרא: **יכתוב שובר.** ושמרהו הלוה: **לשמור שוברו.** שאם אבד שוברו יחזור המלוה ויגבה כל חובו: **א"ל ר' יוסי כן יפה לו.** למלוה שיהיה הלוה בדאגת שימור שוברו ולא המלוה לעבד לוה לאיש מלוה ד) כדאמרינן בגמרא: **ולא ירע כחו.** של מלוה להחליף שטרו ו) כדאמר ר' יהודה כדי שיכוף לפרעו: **גמ' אין הלכה לא כרבי יהודה.** שאמר יחליף ואפילו לכתוב לו מזמן ראשון על ידי עדים בלא בית דין כדמפרש ואזיל דלא אליבי עדים לקרוע שטר ולהחליף ולגבות מזמן ראשון: **ולא בר' יוסי.** דאמר כותבין שובר ולריך לשמור שוברו מן העכבריס: **וכותבין לו שטר אחר.** לפי סכום המעות שחייב לו עדיין ורב תנא הוא ופליג: **אי שמיע ליה לרב הא דתניא.** לקמן בשמעתין [קעא.] במילתיה דר' יהודה בפורע חצי חובו שמקרעין עדיים כו'(כ): **הוה הדר ביה.** רב והיה מודה שהלכה כר' יהודה דהא רב נמי ס"ק דמה לי ב"ד מה לי עדים: **שמעה ולא הדר ביה.** דברייתא תני עדים מקרעין ואיהו אמר ב"ד דוקא ולא עדים: בשלמא

בית דין כדמפרש ואזיל דלא אליבי עדים לקרוע שטר ולהחליף ולגבות מזמן ראשון: **ולא בר' יוסי.** דאמר כותבין שובר ולריך לשמור שוברו מן העכבריס: **וכותבין לו שטר אחר.** לפי סכום המעות שחייב לו עדיין ורב תנא הוא ופליג: **אי שמיע ליה לרב הא דתניא.** לקמן בשמעתין [קעא.] במילתיה דר' יהודה בפורע חצי חובו שמקרעין עדיים כו'(כ): **הוה הדר ביה.** רב והיה מודה שהלכה כר' יהודה דהא רב נמי ס"ק דמה לי ב"ד מה לי עדים: **שמעה ולא הדר ביה.** דברייתא תני עדים מקרעין ואיהו אמר ב"ד דוקא ולא עדים:

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הלכה ה ועיין (בהגהות) [בהגהות] ובמגיד משנה סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סימן קמ סעיף ד:

ק ב מיי' פ"ו שם סלכה ה סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ע סעיף כ:

קא ג מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה סל' טו סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' נד סעיף ח:

רבינו גרשום

הלכה כרשב"ג. דאמר בחזקה בלבד נידון ואין צריך לברר שיראה השטר: ואף רבי לא אמר. דנידון בשטר: אלא לברר. קאמר דמטרתינן ליה לאיתויי שטרא ואי לא מייתי לא מעכב ונאמן אף אגא נמי אע"ג דלא אתו סהדי מהימנא: אמר ליה אגא נמי לברר קאמינא לך. דיבואו פלוני ופלוני ויעידו כדי שיתברורו דבריך ובלאו הכי מהימנת. ואמר לן רבי דאמר ליה ר' יצחק נפחא אגא נמי לברר קאמינא לא כדקאמרת דרבי לא אמר דנידון בשטר אינו אלא כדי לברר ולא משום דוקא קאמר אגא סבירא לי דהאי לברר משום דוקא קאמר וצריך תרתי אף את אי לא מבררת (דצריך) לא מהימנת: **פיס'** ר"י אומר יחליף. שטרו ויכתוב שטר אחר מן המותר בלבד ויקרע שטר ראשון ויכתוב זמן שטר שני מן אותו יום שיפרע לו המקצת ואל יכתוב מזמן כתיבת שטר הראשון לפי שכיון שנקרע לא מצי טריף למפרע מן זמן ההלואה אלא מן יום כתיבת שטר שני טריף לקוחות: ור' יוסי אמר. לא יקרע שטר הראשון אלא יכתוב לו המלוה ללוה שובר ממה שפרע לו ויתן לו: אמר ר' יהודה. אם כן צריך הלוה שישמור שוברו מן העכברים שאם יאכלוהו עכברים יוציא מלוה שטרו ויגבה ממנו כל חובו ככתחלה: א"ל ר' יוסי וכן יפה לו. שיהא שומר שוברו: ואל ירע כחו של זה. ונכתב לו זמנו משעת פרעי' מוטב שירע כחו של לוה משום דעבד לוה לאיש מלוה: אין הלכה כר' יהודה. דמתני' דסבירא ליה דיחליף ויכתוב מזמן שני: ולא כר' יוסי. דאמר יכתוב שובר: אי שמיעא ליה לרב הא דתניא. דבקריעת עדים סגי הוה הדר ביה ממאי דאמר דבית דין מקרעין: אמר ליה ודאי שמיעא ליה ולא הדר. דקסבר טריף האי מלוה לקוחות בהאי חצי שטר מזמן ראשון כמו שהיה עושה כשהיה כל חובו

מסורת הש"ס

ה) [כתובות נו.], כ) [שם טז: וש"נ], ג) רש"ל, ד) [מעלי כבן], ס) רש"ל,

הגהות הב"ח

(א) ר"שב"ם ד"ה ולא ירע וכו' וכדאמר ר' יוסי בברייתא כדי שיכוף לפרעו: (ב) ד"ה לא שמיע הל"ל עם ד"ה הוה וכו' נמי ה"ק שמקרעין כו' ומה לי כ"ד: (ג) תוס' ד"ה אגא וכו' היה מחייבו מה תשובה כל"ל ומיכח לברר נמחק: (ד) בא"ד אפילו לפירוש שלו וי"ל דרבינו שמואל היה דוחה לומר: (ה) ד"ה אין וכו' משמע נמי דרבי יהודה מזמן: (ו) בא"ד אגא לאפוקי בלבד ממה שהיה סבור וכו' מזמן ראשון כלל אפי' כל"ל: (ז) בא"ד הזמן ביום פלוני וכו' כי התם לר' יהודה אליבא דרב למאי דהוה סלקא אדעתיה דרב נחמן דמזמן שני כותבין לר' יהודה: (ח) בא"ד שבדין הוא שבגט: (ט) בא"ד דנמחק נמי כותבין זמן שני: (י) בא"ד כל כך זמן ראשון שיין שאינו: (כ) בא"ד נראה שאין לעדים:

מוסף רש"י

יחליף. יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר ויקרע הראשון ולא יכתוב שובר להרע מה הלוה שיטרח לשמור שוברו מן העכברים (בתובות נו.). יכתוב שובר. ולא יחליף להרע כח המלוה לאמול שעבודו מזמן ראשון (שם). שטרי חוב המוקדמין. ליתמן קודם המלוה (סנהדרין לב.). שהקדים זמן הכתוב בשטר ליום כתיבתו, אי נמי שנכתב השטר בתחלה בזיגון וכן כתוב בו בתחלה בזיגון לוה פלוני מפלוני, והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בזיגון, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לטרוף אלא מזמן ההלואה ואילך ולא מאני דאמר (ב"מ יג.) עדיי בחמומיי זמן לו (לעיל קנז). פסולין. לפי שהלה לטרוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שבשטר, ושלא כדין הוא, שהרי קדמה מכירה להלואה וכשטר מעיד שהלואה קדמה, לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואינו אלא המלוה על פה המשועבדים (ר"ה ב. וכע"ז ב"מ עב.) וקנסוהו היותר אמו איסורא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.). והמאוחרין. שבאו עדים ואמרו אנו יודעים חוב המלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, כשרין. דמעליותא היא, דקא מחיל לשיעבודא עד השתא (שם) אי נמי כתבוהו ביום שלום אך אינה מזמן בתוך השטר וכתב בו בתשרי, כשרין שמחל לו השעבוד עד תשרי ולא טרוף לקוחות אלא מתשרי ואילך (לעיל קנז).

בשלמא כי דינא. מקרעין ומחליפין אחר וכותבין אותו מזמן ראשון לעכוב שלא כדין מזמן ראשון דמן הדין לא אלים שטרא למיטרף אלא מיום שנכתב ואילך אלא ב״ד אלימי ומפקעי ממונא דהפקר בית דין הפקר כדנפקא לן (בעין לו:) מאלה הנחלות [יהושע יט]: **אלא עדים שעשו שליחותן.** לכתוב ולהעיד בשטר הראשון היאך חוזרין ועושין שליחות אחרת (ו) ומי נתן להם כח זה: **ולא.** בתמיה. וכי אין עדים חוזרין ועושין: **והאמר רב יהודה אמר רב.** מי שאבד שטרו ואמר לעדים כתבו לי אחר חוזרין וכותבין אפי׳ עשרה שטרות אם אבדו זה אחר זה: ומשני **רב יוסף אמר.** לעולם אין כח בידם של עדים לחזור ולכתוב שטר אחר לגבות מלקוחות וכי קאמר רב יהודה אמר רב ה״מ בשטר מתנה שאין בו אחריות (ב) וכיון דהכל יודעין שנותן לו השדה למה לא יכתבו לו שטר מתנה להיות בידו לעדות דמיקו אדעת בידיה: **ורבה אמר.** אפי׳ בשטר מכירה קאמר רב יהודה דכותבין עשרה וכגון דליתא ביה אחריות וכדאמרן לעיל (דף קסח:) חוץ מאחריות שבו וכדאמר רב נחמן לעיל (דף קסט:) שטרא דנן דכתבנוהו לא למיגבי ביה כו׳: **כדי שיכוף לפורעו.** המלוה יכוף ללוה לפורעו שדומג פן יפסיד שובכו וזה יוציא שטרו ותובעו כל חובו: ופרכינן (ג) **ור׳ יהודה נמי מזמן ראשון קאמר.** כר׳ יוסי ומה תשובה היא זו שאמר רבי יוסי כדי שיגבה מזמן ראשון: **הכי קאמר ליה רבי יוסי כו׳.** דרבי יהודה לא פירש דבריו כל כך אלא יאליף סתמא קאמר ליה לר׳ יוסי כדתנן במתניתין: **בחדא פליגנא.** דכותבין שובר כדי שיכוף לפורעו: **בארבי פליגנא עלך.** (ד) כי כותבין שובר וגובין מזמן ראשון: **ה״ר שטר שכתב בו ומנו בשבת או בעשרה בחשרי.** כגון במקומות שמונין לחדשי החמה(ה) וכתב בשטר בט״ו לירח פלוני וכשאנו מזקקין לכוין מתי אירע יום ט״ו של אותו חדש נמצא עונתו ביום שבת או ביום עשירי לתשרי דהיינו יום״כ והכל יודעין שלא נכתב לא בשבת ולא ביום״כ ונמצא שלא נכתב באותו יום המוכיח בשטר אלא או מוקדם הוא ופסול או מאוחר וכשר: **שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר׳ יהודה.** דס״ל לרבי יהודה כל שטר מאוחר כשר ואפילו אותו שאין להוכיח מתוכו של שטר אם מאוחר הוא ואם לאו וכ״ש זה שזמנו ביום השבת וביום הכפורים שהזמן מוכיח שהוא מאוחר ואפי׳ רבי יוסי מודה ביה דלא נפיק מיניה חורבא מהאי כדמפרש ואזיל. והא ליכא למימר שמא מוקדם הוא ופסול כמו שפירש רבינו חננאל הלא תראה דרמינן עלה דמתניתין (סנהדרין דף לב.) דתנן אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדריסה ותקירה שנאמר (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם הא דתניא בתוספתא בתחלת מסכת מכות שטר שכתוב בו זמנו באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה שנמסרה לכם עדות זו במקום הזה והלא באותו היום עמנו הייתם במקום פלוני שטר ועדיו כשרין חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ושקלו וטרו ר׳ חנינא ורבינא לאוקמי תרוויהו מתני׳ ומתניתא ולא דמו חדא מנייהו וקי״ל דלא מותבי׳ תיובתא אלא ממשנה או ברייתא שהיא הלכה ותו הא בהדיא אמרי׳ קיום שטרות מדרבנן הוא דאי מדאורייתא לא בעינן דקי״ל כריש לקיש דאמר (כתובות דף יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין ורבנן הוא דאגרכינהו קיום ש״מ שעל הבא לפסול את השטר עליו הראיה הלכך מעמידין שטר זה בחזקת מאוחר והטוענן כי מוקדם הוא כדי לפסלו עליו הראיה: **ור׳ יוסי פוסל.** שטר מאוחר דעלמא שאין בתוכו הוכחה כלל כדמפרש לקמיה [ע״ב]: **והלא מעשה בא לפניך בצפורי.** בשטר מאוחר והכשרת: **א״ל בשהכשרתי בזה.** שכתוב זמנו בשבת וביום״כ הכשרתי שמתוכו מוכיח שלא נכתב בזמנו שהרי אין ישראל כותבין שטרות בשבת וביום הכפורים והכל יודעין שהוא מאוחר ולא נפיק מיניה חורבא כדלקמן [ע״ב] אבל במאוחר דעלמא שזמנו כתוב ביום לאו לכתיבה ולא יוודע אם מאוחר הוא אם לאו בההוא פליגנא עלך ופסילנא וטעמא לקמן [שם]: **אמר ר׳ פדת הכל מודים.** ר׳ יהודה ור׳ יוסי בכל שטרות מאוחרין בענין זה שכשאנו מזקקין למנות למתי מגיע עונתו של שטר ונמצאת עונת הזמן הכתוב בו מכוון ביום השבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא זה וכשר לדברי הכל דדמי כמי שכתוב בתוכו שטרא דנן דכתבנוהו לאו בזמניה כתבנוהו אלא אגן שהדי איתרגוהו וכתבנוהו שהרי הכל יודעים שלא נכתב בשבת וביום הכפורים ויכירו שהוא מאוחר ולא אתי לידי חורבא כדמפרש לקמן (ה) וה״ק ר׳ פדת הכל מודים בההוא שטר דקתני כדאתא שטר שכתוב זמנו בשבת כו׳ דכשר והיינו דקאמר ליה ר׳ יוסי זה הכשרתי: לא

בשלמא בי דינא אלימי לאפקועי ממונא א״אלא עדים שעשו שליחותן חוזרין ועושין שליחותן ולא והא אמר רב יהודה אמר רב עדים כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת רב יוסף אמר בשטר מתנה ורבה אמר ב״בשטר שאין בו אחריות מאי בר״ייתא דתניא הרי שהיו נושין בו אלף זוז ופרע מהן חמש מאות זוז עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר שטר זה יהא מונח במקומו ויכתבו שובר ומפני שני דברים אמרו כותבין שובר אחת כדי שיכוף לפורעו ואחת כדי שיגבה מזמן ראשון והא רבי יהודה נמי מזמן ראשון קאמר הכי קאמר ליה ר׳ יוסי לרבי יהודה אי מזמן ראשון קאמרת פליגנא עלך בחדא אי מזמן שני קאמרת פליגנא עלך בתרתי תנו רבנן ג״ג״שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר׳ יהודה רבי יוסי פוסל אמר לו רבי יהודה והלא מעשה בא לפניך בצפורי והכשרת אמר לו כשהכשרתי בזה הכשרתי והא רבי יהודה נמי בזה קאמר אמר רבי פדת הכל מודים שאם הוזקקנו לעונתו של שטר ונמצאת עונתו מכוונת בשבת או בעשרה בתשרי ששטר מאוחר הוא וכשר לא

אלא עדים שעשו שליחותן כו׳. תימה קלת על הלשון דמשמע (ו) שעשו שליחותן כבר גורם שלא יעשו כי ההיא דהתקבל (גיטין דף פג:) דכתבי תפוותא ושמה היה נפוותא וקאמר עשו עדים שליחותן ולא יכתבו עוד הם אם לא עשו שליחותן מעולם דהויא לה מלוה על פה שאין יכולין לכתוב מזמן ראשון דא״כ ה״ל מוקדם גמור ועוד דהתם בגיטין מה שאין יכולין לעשות שליחותן זהו משום שעשו את הראשון ואם יעשו אחר אין זה שליחותו של הבעל שלא לזה לכתבו אבל אם מלוה לכתוב שני יכולין לעשות והכא אע״פ שלוה מלוה להם לכתוב לעשות שטר ג״ראשון לא יעשו דאל״כ מאי דוחקיה דמלוה לקרוע שטר הראשון אם אין הלוה כופהו לכך ואם כן רולה הלוה בכך דאין לומר כי הלוה אינו רולה אלא מזמן שני כי מה טענה היה לו בזה וע״כ צריך כאן לפרש כן וכי עדים אע״פ שעשו שליחותן וכבר חלה שעבוד על ידן יכולין לעשות בשביל כך שטר אחר כיולא בראשון מאחר שדומה למוקדם ואפי׳ אם מלוה להם הלוה אין זו סברא שאם כן יאמרו כל שטר מוקדם כשר ואתי למיחתם בשטר מוקדם אבל במה שיכתבו לו ב״ד מזמן ראשון לא יבא לחתום בשטר מוקדם כי ידעו שהוא פסול וגזה יתלו הכשרו שב״ד אלימי לאפקועי ממונא והלשון מגומגם ביותר: **כותבין אפילו עשרה שטרות.**

ואם תאמר למאי דס״ד דבאחריות מיירי מקשי הא דאמר לעיל (דף קסח:) אבל בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו וי״ל דלעיל הכי פירושו דהוא אמר אבד שטר חוזי וחיישינן דלמא טריף והדר טריף אבל הכא מיירי בשידוע לנו שנאבד או ראינוהו שנשרף: **מזמן ראשון.** ר׳ יהודה לא פירש לר׳ יוסי מזמן ראשון אבל ברייתא היא שנויה במילתיה דרבי יהודה לפי האמת: **שאם** הוזקקנו (ו) לעדותו של שטר. הא ליתא משמע שאין כתוב להדיא כך אלא ד״ג בניסן(ה) והוא חל ביום חמישי ועתה נמצאת ג׳ בניסן מכוונת בשבת וכן ביום שני בשבת שניה של תשרי(ו) והוא חל בשבת נמצאת עונתו מכוונת ביום הכפורים ותימה דמעה בקביעא דירחא ויהיה כשר לרבי יוסי ואמאי פסול ולר׳ יהודה נמי ניחא טפי למימר הכי ממה שנאמר שנכתב ו״(לחוכא) בעלמא בשלמא ליום הכפורים לא קשיא מידי כיון שמזכיר באיזה יום לשנוע שאותו יום היה ידוע שהיה יום הכפורים שבזה לא היה טועה אלא משבת קשה ואומר ר״י דמיירי אחר רובו של חדש כדאמר בהיו בודקין (סנהדרין דף מא:) דאי אפשר דלא שמע: מתקיף

עין משפט נר מצוה

קב א מי׳ פכ״ג מהל׳ מלוה ולוה הל׳ טו סמג עשין לד טוש״ע ח״מ סי׳ נד סעיף א:

קג ב טוש״ע ח״מ סי׳ רלט סעיף ו סהג״ה:

קד ג מי׳ פכ״ג מהל׳ מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין לד טוש״ע ח״מ סי׳ מג סעיף יד:

רבינו גרשום

שלם דבית דין יש להם כח לעשות כן: אלא עדים שעשו שליחותן. בפעם ראשונה שחתמו כשהיה כל החוב שלם כשטרוך מאותו זמן כי יש להן כח להזור ולעשות שליחות אחרת לקרוע ולכתוב שטר שני ולחתום בו שיטרוך מזמנו של ראשון והא נפרע לו התצי והאי שטרא אחרינא הוא: ומקשי׳ ולא. ואין כח לעדים לחזור ולעשות שליחות אחרת: והאמר רב יהודה כותבין העדים אם רצו אפי׳ עשרה שטרות על שדה אחת. היינו כמה שליחות: ומשני רב יוסף אמר בשטר מתנה. יכול לעשות אפי׳ עשר׳ שטרות לפי שבשטר מתנה אם יוציא בע״ח ממנו המתנה (אינן) יכולין העדי׳ לכתוב אפי׳ י׳ שטרות שלא באחריות דכיון שאין בהם אחריות לא מצי טריף בהו לקוחות. אבל בשטרי הלואה שיוכלו לטרוף בהן אין כח לעדים לחזור ולעשות שליחות אחרת לקרוע ולכתוב אלא בית דין אלו ולא עדים: מאי בר״ייתא. דאמר רב נחמן ואי שמיעא ליה לרב. זו היא עיקר הבר״ייתא דתניא הרי שהיו נושין כו׳. ומפני ב׳ דברים אמרו כותבין שובר. שניהן תקנת המלוה אחד כדי שיכוף ללוה לפורעו שמפחד שמא יאבד שוברו ונמצא זה מוציא שטרו וגוב׳ חובו משלם. ואחר ששטרו קיים ויכול לטרוף הלקוחות מזמן ראשון אע״פ שיפרע לו מקצת חובו: ומקשי׳ והא ר׳ יהודה נמי מזמן ראשון אמר. אם כן כמאי קא פליג ר׳ יוסי עליה: הכי קאמר ליה ר׳ יוסי לר׳ יהודה אי מזמן ראשון קאמרת. כדאמינא אנא: פליגנא עלך בחדא. דאמינא דכותבין שובר ואת אמרת דליחלף: ואי מזמן שני קאמרת. כדאוקימנא לטעמא במתני׳: פליגנא עלך בתרתי. דסבירא לי דגובה מזמן ראשון וכותבין שובר: שזמנו כתוב בשב׳ או ב׳ בתשרי. שהוא יום הכפורים לוה פלוני מפלוני והוא הדין נמי בשאר מועדים בידוע ודאי שההלואה לא היתה באותו היום אלא להכי כתבו כך להודיע שזמן השטר מאוחר הוא וכשר: ור׳ יוסי פוסל. דמחזי כשיקרא: והלא מעשה בא לפניך. בשטר שכתב בו והכשרת אמר לו כשהכשרתי בזה הכשרתי. שנכתב זמנו בשבת ור׳ יוסי הוה פוסלו: הכל מודים. בין ר׳ יהודה בין ר׳ יוסי שאם כתב שכתבו העדים הוזקקנו לידע עונתו של

מסורת הש״ס

(ו) [מוספתא דמכות פ״ח ע״ס], (ב) כס״ל: הגרס, (ג) נ״ל מזמן ראשון. רש״ס, (ד) לפי האמת נ״ל ר״ז בניסן. רש״ל, (ה) פי׳ ר״ח ניסן, (ו) פי׳ ר״ח תשרי, (ז) [נ״ל למוכן],

הגהות הב״ח

(א) רשב״ם ד״ה אלא וכו׳ דמי נתן: (ב) ד״ה ומשני וכו׳ דכיון דהכל: (ג) ד״ה ופרכינן והא רבי יהודה: (ד) ד״ה בתרתי פליגנא עלך דכותבין כל״ל ומיגא מי נמתק: (ה) ד״ה אמר רבי פדת וכו׳ כדמפרש לקמן הש״ד ואח״כ מתחיל הג״ה והכי קאמר: (ו) תוס׳ ד״ה אלא וכו׳ דמשמע דלפי שעשו וכו׳ אלא יעשו עוד פי׳ הכיא: (ז) ד״ה שאם הוזקקנו לעונתו של שטר וכו׳ אחר ריבו. נ״ב ולפי זה נ״ל שהיה כתוב בשטר ר״ז בניסן: